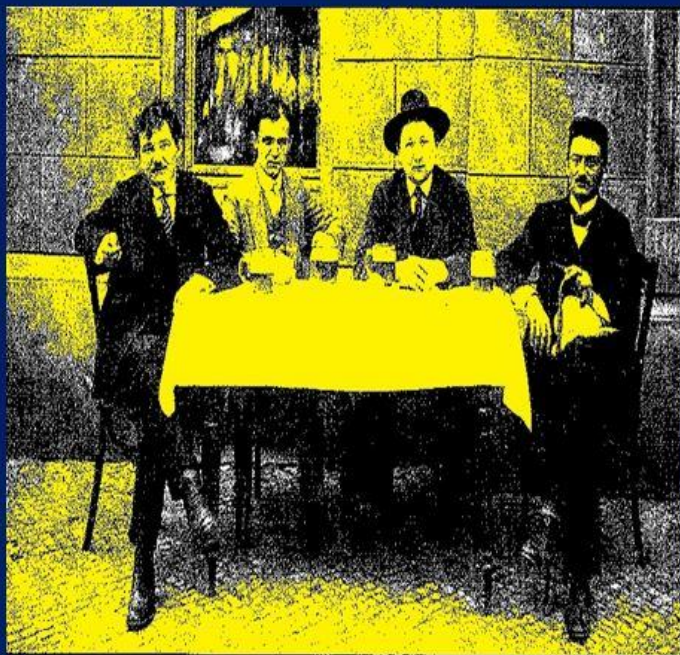

DĚJINY STRANY MÍRNÉHO
POKROKU V MEZÍCH
ZÁKONA

JAROSLAV HAŠEK

DĚJINY STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA

* * *

Jaroslav Hašek

www.hudebni-knihkupectvi.cz

Layout © Ing. Zdeněk Šotola, 2018

ISBN 978-80-907140-7-6 (ePUB)

ISBN 978-80-907140-8-3 (Mobi)

ISBN 978-80-907140-9-0 (PDF)

Vydalo nakladatelství

PaedDr. Jiřina Šotolová - Hudební e-knihkupectví

www.hudebni-knihkupectvi.cz

OBSAH

Úvod

Z letopisů strany mírného pokroku

Počáteční program strany mírného pokroku v mezích zákona

Gustav R. Opočenský a vévoda makedonský Klimeš

Makedonský vévoda Klimeš

První neúspěchy strany na českém venkově

Přítel Stanislav Zeman

Pronásledování prvních křesťanů na Vinohradech

Perzekuce nové strany kruhy vládními

Strana roste, ale je bita

V zajetí Kartagiňanů

Přítel Jiří Mahen a Josef Mach

Svět zvířat

Jiná organizační střediska nové strany

Básník Toman praví: Monsieur, n'yavez-vous pas coronne?

Mistr Arbes

Pokladník strany Eduard Drobílek

Drobílkovo milostné dobrodružství

František Šafr vypravuje svou novou povídku: Oplátka

Poslíček strany básník Frabša

Adolf Gottwald, překladatel ze světových jazyků

Domluva k dílu prvému

Apoštolská činnost tří členů strany mírného pokroku

Profesor František Sekanina, český kritik

Malíř Jaroslav Kubín

Apoštolská činnost tří členů strany, zračící se v dopisech na

výkonný výbor

Slavnému výkonnému výboru strany mírného pokroku v mezích

zákona

Česká Panna orleánská slečna Süsová

Pan spisovatel Rožek

Další dopis z misionářské pouti

Básník Louis Křikava, jinak Blažej Jordán zvaný

Slavnému výkonnému výboru strany mírného pokroku v mezích zákona

Básník Racek

Honba za Macharem

Machar není doma

Jak se baví Češi ve Vídni

Soudruh Škatula

Vzpomínky na spolek literátů Syrinx

Neznámý literát

Dr. K. Hugo Hilar

Jak to dál dopadalo se třemi příslušníky strany mírného pokroku v mezích zákona

Emanuel šlechtic z Lešehradu

Dobrodružství strany mírného pokroku v mezích zákona ve

Vídeňském Novém Městě

Největší spisovatel český Jaroslav Hašek

Rozjímání o počátku cesty, větším dílem necestopisné

Konference delegátů strany mírného pokroku v mezích zákona s vynikajícími uherskými politiky

Slečna Sláva

Májové výkřiky

Nejlustší český spisovatel Jan Osten

Nagykanidžská idyla

Augustin Eugen Mužík

Pokračování idyly nagykanidžské

Další dopis z misionářské cesty

Hudební skladatel Chlanda

Intrikán herec Písecký a jeho drama

Architekt Pepa Mayer

Dr. H.

Mayer Vratislav, slavný malíř sgrafit

Jaroslav Hašek má ve Velké Kanidži přednášku

Slečna Máňa Bubelová

Jan Riedl, slavný pianista

Život mezi Dacany

Dacani drží dál svůj týden

Okuste branické pivo!

Jaroslav Hašek přednáší u Zvěřinů o mrtvole na Tise

Strana jde do voleb

Manifest strany mírného pokroku v mezích zákona k posledním volbám

Přednáška o falšovaných a zkažených potravinách, kterou jsem pronesl v Kravíně ve volební kampani 1911

Řeč o protikandidátech

Přednáška o rehabilitování zvířat

Přednáška o dr. Záhořovi

Přednáška o zestátnění domovníků

Přednáška o volebním právu žen

Den voleb

Vyzvědačské aféry strany mírného pokroku v mezích zákona

Jeden den v redakci Českého slova

Šéfredaktor Českého slova Jiří Pichl

Redakční sluha Šefrna

Ženský pseudonym

Sklenice černé kávy

Quido Maria Vyskočil, zvaný též jinak Ježíš Marjá Vyskočil

Pelantova aféra

Jak se stal pan Karaus alkoholikem

Perzekuce člena nové strany Karla Pelanta

Jak sloužili za dr. Funka u barnabitek mši

J. S. Machar

Má tragédie montmartská

Dr. Chalupný

Můj zlatý dědeček

Karel Pelant

Lucie, spanilá zakletá princezna

Oprava podle paragrafu 19 tiskového zákona

Národní listy

Br. Jiří Pichl, nár. soc. redaktor a obecní starší na Královských

Vinohradech

Dopis z Prahy

Občan Antonín Němec, sociálně demokratický poslanec sedmého volebního okresu

Mezinárodní a česká situace

Václav Jaroslav Klofáč

Historie tří korun

Karel St. Sokol

Jak jsem vystoupil ze strany národně sociální

JUDr. Josef Myslivec

O panu Josefu Valentovi

Revolucionář Ziegloser

**Protokol II. sjezdu strany mírného pokroku v mezích zákona z roku
1921**

Úvod

Děkuji tímto svému příteli panu Karlu Ločákovi, který poskytuje mně možnost, pokud lze obsírně vysvětliti celé politické a sociální dějiny strany mírného pokroku v mezích zákona.

Vítáme toto rozhodnutí, neboť tato práce psána jest s oduševněním a osvětlí důkladně celý poměr strany mírného pokroku v mezích zákona nejen k celé české veřejnosti, ale též k vynikajícím jednotlivcům, kteří byli jednak příznivci, jednak činnými funkcionáři.

Bude to práce, ve které velmi podrobně budou všechny vynikající skutky jednotlivých členů strany popsány, pokud možno věrně.

Nebude to ovšem jen prosté konstatování jednotlivých událostí, nýbrž bude to kronika obsáhlá, která vysvětlí všechno nadšení, které kdysi háralo v srdcích všech účastníků, jejichž snahou bylo podporovat morálně i finančně druh druh a popřípadě postarati se o rozšíření strany a dopomoci jí k velkému rozmachu. Zejména byla to poslední sezóna voleb do říšské rady, kdy postavila nová strana vlastního svého samostatného kandidáta, který nepřistoupil na žádný kompromis, ale nekompromitovav se též a podporován jsa všemi poctivými lidmi, propadl sice většinou 2498 hlasů, ale získal hlasů 36. Těchto 36 hlasů bylo zaznamenáno v následujících listech: Právo lidu, v Žižkovském obzoru a v Času, kteréžto listy nebyly zaujaty nikterak proti této nové straně politické, jejíž program byl úplně čistý, takže kandidát její byl poražen tak obrovskou většinou.

Stalo se to na Královských Vínohradech roku 1911, kdež nejlépe bylo dokumentováno, že 36 mužů nestydělo se veřejně postavit na obranu strany, která má v dohledné době budoucnost, neboť doposud širší vrstvy postrádaly jakéhosi vodítka, které by obeznámilo veškeré politiky s programem jak rámcovým, tak i nerámcovým, kteréžto oba programy nejsou, jak u jiných stran tomu bývá, neměnitelnými, nýbrž mění se dle různých politických a společenských poměrů, aby program strany mohl být vždy v souhlase s tím, co hýbe celý český národ v jeho nitru společenském i politickém. Bude to tedy jakási kronika, obsáhlá historie této obdivuhodné strany, která vzešla z prostých začátků a přitom během času dosáhla úctyhodného počtu členů, kteří jsou oddáni této straně tělem i duší i financemi.

Bude zde vylíčeno, jak se programy měnily, jak žili i v soukromí jednotlivci této strany, která stává se nutnou, aby konečně byla vyplněna citelná mezera v českém politickém životě.

Byla nám vytýkána z mnohých stran bombastičnost a fráзовitost. Nelze se tomu divit, neboť šli jsme zprvu za osvědčenými vzory jiných

politických stran, kde panují podobné poměry, ale lišili jsme se ode všech ostatních politických stran malým počtem členů. To jsme měli kromě programu odlišného a z toho principu jsme také postupovali.

A postupovali jsme nemilosrdně, nedbajíce na oběti.

Byli jsme přísnými vůči všem, kteří nechtěli výkonnému výboru strany mírného pokroku v mezích zákona více nalít něco na dluh. Stěhovali jsme odtamtud své organizační místnosti.

A přestěhovali jsme se jinam s novou nadějí do budoucnosti, s novým nadšením, a odešli jsme opět odtamtud nezlomeni v důvěře, že přece se nám konečně podaří prorazit na veřejnost, že veřejnost, upoutána našimi krásnými snahami, přistoupí na program naší strany. Že jsme ovšem se na mnohých místech dožili zklamání, jest víc než jisto.

Chtěli nám na mnohých místech podrazit nohy, ale že se jim to nepovedlo, jest právě důkazem vnitřního porozumění snahám našim, které vplynuly z čistého idealismu a přijaly do svého programu i prostý materialismus, podporovaný snahou po blahobytu všeobecném, ze kterého bychom nebyli vyňati i my. Jsme nyní již dosti silnými, abychom mohli veřejně vystoupit s tímto obsáhlým dílem, které jest značně podporováno tím faktem, že všichni účastníci jsou doposud naživu, takže činí tak autor s plným jejich souhlasem.

A činí tak s nadějí, že budou všechny mylné pověsti o straně vyvráceny, zejména vylhané tvrzení fejetonisty Lidových novin spisovatele Mahena, že stranu mírného pokroku v mezích zákona volby zabily. Že ji nezabily, bude právě důkazem tato obsáhlá historie, která bude jistě přijata s povděkem od všech, kteří přáli si o celé straně zvědět pravdu, nic než pravdu, k čemuž mně dopomáhej bůh!

Z letopisů strany mírného pokroku

POČÁTEČNÍ PROGRAM STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA

Intenzivní vzdělávací hnutí, které v letech 1904 hýbalo celou střední Evropou, mocné liberální ideje, přicházející k nám ze vzbouřených ruských gubernií, kde teroristi v období 1902-1904 rozvíjeli svou největší činnost, kteráž válkou rusko-japonskou jsouc podporována byla korunována ojedinělými úspěchy, jakým bylo vyhození Pleveho do povětří a strýce carova Sergeje ve Varšavě, nezůstalo ani u nás bez ohlasu. V severních Čechách vzbouřili se horníci a navrátili se teprve tehdy do práce, když jim zaměstnavatelé *snížili* mzdy. Toto velké revoluční hnutí mělo ohlas i ve Vestfálsku, kdež byl vztyčen rudý prapor na radnici hlavního města Vestfálska, na jehož jméno nezáleží. Prapor ten si tam dali sami württenberští četníci, a to se stalo právě v té době, kdy ruské loďstvo baltické u Čušimi bylo poraženo Japonci.

Ohlas tohoto japonského vítězství způsobil tenkrát v Praze velký rozruch; ačkoliv byla zpráva pravdivá, psal tenkrát válečný zpravodaj Národních listů a Národní politiky přítel poslanec Václav Jaroslav Klofáč stále o velkých vítězstvích Rusů nad Japonci. V Praze tomu věřilo asi 30% lidí, a to byli ti, kteří roku 1901 při vypuknutí války rusko-japonské stáli na Staroměstském náměstí před ruským chrámem svatého Mikuláše, kde báťuška Ryškov sloužil panychidu za zdar ruských zbraní, a ty zástupy českého lidu zpívaly venku Hej Slované, patrně na počest Petropavlovské pevnosti a 1000 ruských lidí, zastřelených tělesnou stráží carovou a kozáky na Něvském prospektu, když volali slávu carovi. Ozdobeni slovanskými trikolórami spráskali tam Pelanta, osm českých anarchistů a naposled redaktora Práva lidu přítele Skálu, který opožděně přišel po naprostém debaklu zpráskaných odpůrců carových a vida tolik lidí pohromadě, ve stranickém nadšení domníval se, že to musí být samí sociální demokraté, a zvolal uprostřed toho davu: „Pryč s carem, hanba carovi!“

Jedině tím, že ho policie zatkla, zachráněn byl před utlučením; jak sám vypravuje, dostal od nadšených carofilů kolem 600 facek. Dostal je právě od těch, kteří za čtyři roky poté na Staroměstském náměstí za bouří o všeobecné právo hlasovací volali s doktorem Soukupem, stojícím na balkónu radnice: „Ruské revoluci nazdar!“

Ano, v této době viselo již nad středními Čechy ve vzduchu všeobecné právo hlasovací. V Čechách počínalo se probouzet nejasné vědomí po

lidské důstojnosti a anarchista Knotek dává zděděné peníze do žižkovské Komuny, Vohryzek maže si sporý věnec vlasů brilantinou, chodí po Praze v šatech nejelegantnějšího střihu jako arbiter elegantiarum, kupuje si voňavky a vydává Chud'asa, anarchistický krejcarák českého lidu, zatímco v úzké a smutné Charvátské uličce v Rokytově tiskárně zaniká satirický časopis Svítlna, kam malíř Lada ukládá prvně své zkreslené nohy. Svítlna tedy zanikla, když autoři vybrali si zálohy na honoráře až do šestého pokolení. České slovo přestává být Českou demokracií a Česká demokracie Českým slovem a poslanec Klofáč pochvaluje si v dopisech z Mandžurie statečnost ruského vojska, hrdinství Japonců a posílá do Čech tatarské výšivky, které Rusové odebrali popraveným Chunguzům. Realisté zatím v Čechách nelení a Herben a Masaryk nadávají si navzájem. Masaryk prohlašuje, že je s Herbenem morálně hotov, k čemuž Herben ironický přisvědčuje s velice nebezpečným dodatkem: „Ale nikdy ne finančně.“

A zatímco klerikální sloup katolické moderny, denunciant páter Dostál-Lutinov, nadává Macharovi, úpícímu v nepřátelské Vídni s platem K 4000,- ročně v roztomilém vlastním domku za Vídní, v této vilce obrací Machar svou pěst směrem k Českému království a počíná se mu nelíbit Eliška Krásnohorská a studuje přitom pro budoucnost bedkra po Římě.

V Čechách vyskytují se dva mladí básníci, píšící jedenkaždý horší verše než druhý. Jest to básník Rosenzweig-Moir a Frabša, který stal se po letech upřímným národním socialistou, redaktorem národně sociálního plátku v Kutné Hoře. V té době bylo zvykem, že mladí básníci jako Frabša unášeli dcery pekařů, a když na ně otec přišel, dopouštěli se urážky Jeho Veličenstva. Na Vinohradech nešťastný knihkupec Horálek rozdává Bibli kralickou mezi své přátele a známé po hospodách a vypůjčuje si od nich peníze. Anglikánská církev kupuje v Praze duše po jedné libře, v Nuslích v Heroldových lázních křtí adventisté nahé staré baby, v Makedonii vypuká revoluce, makedonští povstalci vyhazují do povětří mosty u Bitolje a Soluně, z hradčanského paláce arcibiskupského padá kominík do dvora, vzbuřená válečná ruská loď Potěmkin bombarduje rumunské pobřeží, na Labi pro malou výši vody ukazují se hladové kameny, agent-provokatér Mašek vydává se v redakci Komuny za italského anarchistu Pietra Perriho, uprchnuvšího ze Sevastopole v Rusku, a spí jednu noc u Rosenzweiga-Moira, vlastně oba jsou vzhůru, poněvadž jeden bojí se druhého, do Prahy přijíždí nenápadně vévoda makedonský Klimeš, a tu v těchto bouřlivých dobách zakládám v hostinci U zlatého litru na Královských Vinohradech, za posměchu mistra Arbese, novou politickou stranu českou, stranu mírného pokroku v mezích zákona, kterýžto název

byl hlavním a počátečním programem celé strany, kde slova „mírný“ a „pokrok“, „mez“ a „zákon“, spojený ideově v jeden mohutný celek, udávala rámcový program celé strany, který ovšem později změnil se dle stávajících politických poměrů, přizpůsobil se okolnostem až do té doby, kdy roku 1911 přikročeno bylo k reorganizaci strany.

A jest na místě, abych v první řadě zmínil se o dvou mužích, kteří v památný rok, kdy strana byla založena, stáli mně po boku vedle celé řady jiných, o nichž později bude zmínka, a podporovali mne v mém snažení. Byli to vévoda makedonský Klimeš a básník Gustav R. Opočenský.

GUSTAV R. OPOČENSKÝ A VÉVODA MAKEDONSKÝ KLIMEŠ

Básník Opočenský pochází z rodiny, kde pravý cit náboženský jest velice rozvinut. Jest to rodina neobyčejně počestná, ze které vznikli sami evangeličtí pastoři. I otec G. R. Opočenského byl váženým pastorem v obci Krouné za Chrudimi a z úst svého otce sál Opočenský mravní názory na svět, které také provázejí celou jeho dráhu životní. V mystickém šeru krounské evangelické katedrály díval mladý Gustav po celé dny, ukryt jsa pod některou lavicí v lodi chrámové před oním nástrojem spravedlnosti boží na zemi, jak jeho otec pastor nazýval metlu. A když byl vypátrán, tu neprotivil se nijak řízení osudu, ale přehnut jsa přes koleno, vzpomínal slov evangelia: „Všechna mocnost pochází od Boha, pročez kdo se mocnosti protiví, řízení božímu se protiví!“ Otcovo koleno a rákoska byly Opočenskému nejlepší školou básnickou. Neboť tomu sluší právě poděkovati za onen výstižný rys v básnické tvorbě G. R. Opočenského, který literární historik může sledovati v každé jeho básni, totiž nesmírnou beznaděj, smutky, jež se ukonejšit nedají, ohně, které uhasly - - -

A na jeho život mělo toto období krutého svíjení se na otcově kolenu vliv ten, že v touze po realismu vyhledává dnes právě ona dobrodružství, jichž výsledek jest podobný stav duševní, v jakém býval v útlém svém mládí. Celý jeho život záleží v odříkávání se všech radostných požitků života, on hledí na svět okem toho, který ví, že ani u Apolla, ani v Bendově kavárně, ani u Hvězdiček či v Technice nenalezne toho, co hledá jeho poetická duše, toužící po krásnu. A tento svět čistě materialistický přečasto disharmonicky vnikne v jeho citlivou duši. Mohutné paže chopí se ho a již jest vynášen z lokálu a ty, které on miloval, píše mu psaní, že už je po tom splynutí duší, a tu on opřen jsa o strom za tmavé noci pláče do ticha ulic a praví hlasem přerývaným slzami k těm, kteří ho chtějí těšit: „Vždyť já jsem nikdy ani kuřeti neublížil, jdi ode mne, nebo ti dám pár facek.“ - A mám tu čest prohlásit, že tento dokonalý muž stál po mém boku při zakládání strany mírného pokroku v mezích zákona.

Jak odlišným od něho byl vévoda makedonský Klimeš! Předně nikdo z nás nevěděl, kde a kdy se narodil tento bojovník za práva utlačovaného lidu. Byl postavy vysoké a jeho obrovský hnědý plnovous v zarostlé tváři, hrozivý výraz jeho obličej, vášnivé proslovy daly tušiti, že on jest rozeným vojevůdcem revolučních vojsk, a jako takového poznal jsem ho dva roky před založením naší nové strany v Sofii. Každopádně bude třeba obšírné kapitoly k vylíčení všech jeho slavných činů, z nichž nejslavnějším bylo naše setkání, kdy zúčastnili jsme se oné památné bitvy

na hoře Garvan, kdy obléhali jsme Monastýr a obklopeni řadovým tureckým vojskem nizzami utekli jsme tak krásně, jak se jen z boje dá utéci.

MAKEDONSKÝ VÉVODA KLIMEŠ

I

Pravím ještě jednou, že ve své straně měli jsme po jistý čas tohoto muže, kterého jsme si neobyčejně vážili právě pro jeho vystupování hrdiny.

Toto, co zde však dále píši, nebudiž snad považováno za nějaké zlehčování tohoto muže, nýbrž spíše za krásný dokument jeho charakteru.

Věřu že se ten muž nebál, ale když došlo k nejhoršímu, uznal také za nejlepší ustoupit, a to také učinil vždy v úplném pořádku.

Nejkrásnějším bylo, když setkal jsem se s ním v Sofii.

Bylo to právě v oné pohnuté době, když tlupy stálého tureckého vojska, nizzamové, obkličovaly krajiny kolem Soluně a vrhaly svou největší sílu směrem k bulharským hranicím pod krásnou Vitošou, oním čarovným koutkem plným poezie.

Bylo to v době, kdy vše vonělo v mocných hájích a pralesích Vitoši a kdy hřímala děla tam dole a rachotily pušky makedonských povstalců.

A tam právě postupovaly čtyři revolucionáře bulharského Sarafova a dál a dál zas ta děla hřímala a ozýval se křik za osvobození Makedonců.

A v té době seděl Klimeš v továrně na pohovky v Sofii, neboť nebyl rozený vojvoda, nýbrž vyučený čalouník. A seděl tam zcela klidně, netuše, že hodnost vojvodská již sklání se nad jeho hlavou, a v té době právě přišel jsem do Sofie a jako s krajanem seznámil jsem se s tím mužem, který do té chvíle neznal nic jiného než klid a mír a v jehož duši teprve dřímaly ty jeho pozdější bohatýrské vlastnosti.

A tu při víně z hor aténských (prachmizerné a drahé bylo to víno), při víně z Olympu (což též nebyl žádný nektar bohů, nýbrž prachobyčejná břecha), lhal mně ponejprv v životě, že zná všechny průsmyky, že zná všechny revolucionáře, že zná všechny tlupy makedonských povstalců, že zná jejich vůdce, hrdinu Sarafova, kterého později komiti zabili, poněvadž zpronevěřil jim peníze za strojní pušky, za ruční pumy a jiné příjemné předměty.

Příznávám se, že jsem pocítil v tom okamžiku touhu vypravit se s ním na hranice, a on byl ochoten jít hned či zítra, zkrátka jít bojovat za svobodu utištěných bratří makedonských.

A aby to dokázal, vzal klobouk a vyzval mne, abych ho následoval.

Šli jsme do malé kavárny, kde, jak se mně později svěřil, myslel, že se tam komiti nescházejí, ale oni se tam scházeli nešťastnou náhodou, a proto stal se vojvodou makedonským, ta dobrá, hrdinná a statečná a

poctivá duše. A právě tam verbovali dobrovolníky za hranice. Zbledl, ale tuše, že snad mu kyne sláva, v neuvědomělém stavu hrdinství, jako když se Ilja Muromec rozhoupal, bulharsky víc lámaně než plynně prohlásil, že má s sebou krajana z Čech a on že sám jest ochoten nasaditi se mnou život za svobodu bratří za Vitošou, za jich zájmy, ženy, děti, za vše krásné, za vše hrdinné, ohromné, báječné.

„Dejte nám pušky, bratří,“ zvolal, když se napil rakije. A pak jsme přísahali. Přísahali jsme na prapor svobody. Přiznávám se, že do té doby jsem střílel zajíce, a teď jsem měl střílet Turky. Bylo to něco neobyčejného, ale teprve druhá, třetí, čtvrtá a pátá rakije dodala mně odvahy.

A když jsme přísahali, trásli jsme se oba, klepali jsme se, a tak jsme v noci nejtmaší a nejsmutnější, kterou pamatuji, vyrazili na turecké hranice.

Pod Vitoší k ránu přišli jsme do skladiště zbraní, do malého domku, kde nám napřed dali sýr a potom teprve rozdali nám zbraně. Byly to verndlovky. Nabíjí se to jako manlicherovka a já ani vejvoda Klimeš nevěděli jsme, jak se to vlastně nabíjí.

„Rozumíte tomu?“ otázal se nás náčelník tlupy.

„Jak bychom nerozuměli,“ řekl statečný vejvoda Klimeš, celý se klepaje, když nám dali zásobu nábojů, „strčíš, bratře, náboj do pušky, zamíříš na Turka, báb, a ta turecká svině se válí, ty jí šlápeš na krk a uřežeš hlavu a je ti veselo v srdci, radostně, bratří, podejte mi čutoru.“

Podali mu čutoru, a když se napil, mluvil dál: „Tak je to, bratří, Turek, potvora nekřesťanská, žije jako pes, umře jako pes, a na to přísahám, jako že se jmenují Klimeš.“

Jeho mohutná postava vztyčila se v plné kráse, oko modré mu zaplálo, jeho mohutný vous se rozježil, a to nebyl již Klimeš, tovaryš čalounický, to byl pravý vejvoda makedonský, to byl ten hrozný Klimeš.

A tak nás postavili do první řady, abychom u Turků budili hrůzu. Já, poněvadž jsem měl evropský šat, a Klimeš, poněvadž vypadal jako Goliáš.

Na tomto pochodu poprvé jsme omdleli hrůzou, poněvadž jsme si pomysleli, že budeme v první řadě a že nás Turci nepochybně rozsekají na kaši.

A k večeru jsme zapálili opuštěnou stodolu. Patřila tureckému knězi, byli jsme na tureckém území a mulah byl pojištěn v Soluni.

A před námi tyčil se vrch, hora Garvan, strážce tureckého území, kde se to jen hemžilo škorpióny.

A my vylezli na tu horu. My zahodili pušky. My byli první, kteří jako přední stráž vydrápali se nahoru, abychom viděli, že dole pod námi hoří koldokola ohně tureckého řadového vojska.

A my utekli k Turkům. Znal jsem z turečtiny několik vět a z těch jsem si sestavil: „Páni Turci, nás ženou komiti, my utíkáme!“

A to bylo všechno pravda. Zajali nás zcela formálně a usnesli se, že dřív, než nás pověsí, že nás předvedou důstojníkovi.

A když nás předvedli, shledali jsme, že důstojník byl velice roztomilý člověk. Tázał se mne francouzsky, proč nás komiti hnali, a já řekl, poněvadž mysleli, že jsme Turci, a tu on se dal do smíchu a pohostil nás a ráno vlakem dal odvézt s čestným průvodem na hranice.

To byla ta velká bitva na hoře Garvan, o které v Praze vykládal Klimeš, vejvoda makedonský, že jsme tam pobili 2580 Turků.

II

Nebyla to však jen bitva na hoře Garvan, kde vyznamenal se, jak jsme již uvedli, velkou statečností vévoda makedonský, bylo to však hlavně ono hrdinné dobytí Monastýru, při kterém projevil on právě tu nejkrásnější schopnost vojevůdce, nečitelnost vůči jakýmkoliv vlivům, které by byly s to poškodit zájem svaté věci, za kterou tak statečně bili jsme se na hoře Garvan.

Kdo sledoval jeho vypravování v Praze o tomto bojarském zápase, ten viděl zřetelně, jak mnoho vévoda makedonský vykonal pro věc utištěné Makedonie. Ten seznal, jakými jsme my byli mstiteli všech ukrutností, které Turci páchali na křesťanském obyvatelstvu za Vitoší. Podotýkám, že byl vždy tak skromný, vlastně, že znaje spíše mou skromnost, nikdy nevypravoval, že jsem se též onoho skvělého tažení zúčastnil. Jsem mu za to velmi povděčen, neboť v našich poměrech člověk věru nerad o sobě slyší, že by byl těm stům a stům Turků hlavy usekal a uřezal. Jsme zde příliš povznešeni nad takové malichernosti. A zabije-li člověk třeba jen kotě, mluví se již o něm jako o netvoru. Ale Klimeš není z těch, kteří by své činy zakrývali. Není z onoho druhů lidí, kteří stydí se za to, co provedli, a omlouvají to pak tím nejnejapnějším způsobem. Jsou v Praze svědci těchto jeho krásných slov o dobytí Monastýru:

„Mohu říci, pánové, že příliš jsem se na svou četů, čítající 200 mužů, nespolehal, neboť tužil jsem mezi nimi zrádce. Kromě toho cesta, kterou jsme se městu Monastýru blížili, není právě nejvábnější, postupujíc krajinou hornatou, abych tak řekl, úplně pustou. Na svém tažení, které jsme konali touto krajinou před čtrnácti dny, otrávilí jsme všechny studně,

aby turecké řadové vojsko nemohlo dále postupovati, a nyní představte si, že ani my nemohli jsme se napít z těchto studen, v hrozném žáru 38 stupňů. Několik komitů, nedbajíc mého výslovného nařízení, aby se otráveným studním nepřibližovali, zaplatilo svou odvážlivost životem. Dva z nich byl jsem nucen pro výstrahu dát pověsit.

To však nebylo to nejhorší. Zrádce nebyli jen v našich řadách. Každé skalisko ukrývalo za sebou zrádce, který běžel nás udat k nejbližšímu valimu, a už tu byl aga s janičáry. A povážím-li, že takových skalisek napočítal jsem 2000 až 3000 na té cestě, můžete si pomyslit, jak nám bylo. Vám se to pěkně zde sedí před pivem a u piva, ale sed'te tak klidně, když nad vašimi hlavami praskají děla a vedle vás třískají strojní pušky i obyčejné a každou chvíli některá trefí a kůň se pod vámi plaší a skákat musíte přes rokle, poněvadž Turci už všechny mosty strhali, a musíte ještě ke všemu taky střílet, kůň se pod váma ještě víc splaší a odnese vás do tábora nepřátelského. To jsou radosti...

Tak nás nakonec zbylo jen 80 proti 28 000 pěšího řadového vojska nizzami, 4000 janičárů a bůhví kolika ještě tisícům jiného vojska tureckého. A to všechno vojsko má zelené uniformy, takže kam jsme se podívali, tam mysleli jsme, že zříme les a že se najíme malin, ale když jsme tam přišli, byli to Turci, a všechno to před námi uteklo a byli jsme zase na hole půdě. Jo, to jsou radosti --- Ale přál nám svatý Sáva, patron Bulharska, kterého tenkrát Turci bez dlouhých okolků pověsili, poněvadž u něho našli od Sarafova dopis, to byla radost. A tak jsme přece jen jednoho krásného rána přitáhli k Monastýru. Abych vám to, pánové, vysvětlil, Monastýr je jedna z nejsilnějších tureckých pevností v Makedonii. Samotná pevnost vnitřní, víte, to je, abych to tak řek, tak jako ten stůl, co za ním sedím. Tamto piano tady nalevo a napravo ten druhý stůl a tamhle pan hostinský u dveří a tam, jako co hrají karty, zas ve druhém rohu, to jsou pevnůstky kolem Monastýru. A každý dobrý stratég, chtěl-li by se zmocnit Monastýru, musí postupovat tak, že napřed se zmocní piana, potom pana hostinského a tamhle toho stolu. Poněvadž však v případě, kdyby štěstí válečné se obrátilo a nepřítel dobyl střední pevnůstky, pana hostinského, musíme vyhodit pana hostinského do povětří a z piana střílet sem na stůl, když ovšem napřed porubáme tamty, co hrají karty. A dle tohoto promyšleného plánu jsem také postupoval. Střední pevnost vyhodili jsme do povětří, ostatní jsme obsadili a děla namířili jsme proti hlavnímu městu. Tři dny a tři noci stříleli jsme bez ustání na město, a tu takhle čtvrtého dne kvečeru dostavila se do našeho tábora čarokrásná Turkyně, která přála si mluvit jedině s vévodou makedonským Klimešem, totiž se mnou. Řekl jsem, aby ji pustili do

mého stanu, a tu ona padla přede mnou na kolena a počala mi líbat boty a prosila mne, abych města ušetřil, že se mi úplně vzdá, že s ní mohu dělat, co chci. To byla radost. - A víte, co jsem já udělal, pánové? Já jsem ji zneužil a ráno jsme města dobyli, vydrancovali a zapálili na šesti místech, obyvatelstvo bez milosti zahladili, povraždili a vypověděli z Turecka. - Přátele, bude se zdát snad někomu z vás, že je to ukrutnost, sveřepest, ale není to pravda. To vám lehce vymluvím. Na náměstí byla již připravena šibenice pro všech nás osmdesát a osmdesát sudů s petrolejem. Tak si považte, jak by se nám bylo vedlo, kdyby nás byli chytli.“

III

Byla to mužná slova, jimiž jasně osvětloval vévoda makedonský Klimeš svou činnost ve prospěch ujařmených bratrů Bulharů za Vitoší. Ale přesto dovolím si některá jeho sdělení co nejstručněji ne snad přivést na pravou míru, toho jsem dalek, nýbrž prostě ukázati, že v jeho duši nežily žádné zvířecí pudy, nýbrž že vše, co konal u Monastýru, dělal jediné pro naši záchranu. - Tak kupříkladu Monastýr není žádné město, nýbrž monastýr znamená tolik co klášter, kde žízňivým hladovým poutníkům poskytnou mniši občerstvení na další cestu. Když nás tenkrát onen turecký důstojník, ke kterému jsme se pod horou Garvan obrátili ze strachu před bulharskými komity, dal ve vsí slávě doprovodit vojenskou hlídkou na hranice bulharské, dostali jsme se po dvouhodinném pochodu již na bulharské straně k onomu monastýru. A tam oblehli jsme branku kláštera a prosili jsme o nějaké občerstvení, a tu jest pravdou, že vévoda makedonský Klimeš monastýr vyplundroval, neboť pobýli jsme tam týden a vyjedli všechny zásoby kláštera.

Dále jest pravdou, že přišla do našeho tábora krásná Turkyně. Leželi jsme té osmdesátileté babě v kupě jejího sena na louce a dojili jsme její kozu. To ale bylo už hodinu před Sofií, kam jsme poté kvečeru šťastně dorazili a kde Klimeš ukazoval prvně své rány, utrpěné v boji za zelenou Vitoší. Odřel si totiž čelo a loket, jak spad v monastýru do sklepa, když tam šel ohledat zásoby vína, které mniši před námi pečlivě tajili. Jak vidět, nemůže ovšem toto nijak zlehčit Klimešovu slávu vojenskou, neboť Klimeš zde v Praze za svého pobytu, byl-li na nejvyšší stupeň rozrušen sám svým líčením, sundal kabát a vestu a povytáhnuv si košili na zádech, dal si každým z posluchačů ohmatati nad levým bokem tvrdý předmět, střepinu z granátu, která mu uvízla v těle, když roztrhl se nad námi jeden z těch sta a sta granátů, vypalovaných tureckým dělostřelectvem při oné

slavné bitvě na hoře Garvan, kdy probili jsme se dvěma pluky řadového vojska tureckého a vzadu stojící pluk úplně rozprášili.

Ten tvrdý předmět byla bloudivá ledvina, kterou přijel si vévoda makedonský Klimeš do Prahy dát vyléčit. - Mohu tedy říci, že jeho statečnost, jeho veliké uvědomění svaté věci, pro kterou bojoval, působila pro naši stranu mírného pokroku v mezích zákona velice přitažlivě a že jeho vypravování o všech těch nespočetných bojích, slavných vítězstvích jeho vlastní čety, byla prvními přednáškami poučnými, se kterými vyšli jsme na veřejnost, obravše si za úkol vystoupit s programem osvětovým a poučným, neboť co jest lidu potřebí, aby získal si svou samostatnost? Nic jiného nežli osvěty. - A to osvěty takové, aby jeho duch získal pochopení pro správné názory životní, aby si lid uvědomil, že se nemá ukvapovat, aby dále toužil po sebevzdělání. A mohu říct, že právě tím, jak jsme do svého programu pojali kulturní otázky, získali jsme si oblibu těch vrstev, které dosud neměly o vzniku nové naší strany ani tušení.

Kulturní naše propaganda rázem způsobila převrat. V kruzích literárních i studentských počalo se rozumově uvažovat, že strana, která poučnými přednáškami jde mezi lid a nezahajuje svou činnost žádnými planými frázemi, že tato strana má budoucnost.

A houfně přidávali se k nám dle teorie Darwinovy o společenském životě vyšších savců, u kterých houf může tvořit třeba jen šest jedinců.

A tak 14. prosince roku 1904 bylo nás ve straně celkem osm.

PRVNÍ NEÚSPĚCHY STRANY NA ČESKÉM VENKOVĚ

Musím říci, že venkova nedotkly se ony velké liberální ideje, popsané v kapitole druhé. Venkov v letech 1904 nebyl ještě náležitě připraven pro program nové strany. Český sedlák dál klidně oséval svá pole, jeho dobytek v chlévech dál klidně bučel a poskytoval mu stejné množství mléka jako dosud. V agrárních organizacích té doby nebyly projednávány žádné aféry Švehlů, Bergmannů a Prášků. Mladočeši pevně ještě drželi se ve svých venkovských sídlech, mír a klid panoval po českých dědinách, jakási lenivost zmocňovala se všech představených v obcích. Za tohoto stavu věci nemohli jsme doufat, že i český venkov mohl by naše ideje přijati za své vlastní, nicméně odvážili jsme se propagovati náš osvětový program na zanedbaném českém venkově. Jediný muž poskytl nám z venkovského obyvatelstva pomocné ruky, a to byl nezapomenutelný Josef Kratochvíl, syn hostinského a majitele usedlosti v Letňanech. Dobrý ten člověk propadl kdysi třikráte na Československé obchodní akademii v Praze a uznal za rozumnější místo kontokorentů zhotovovat sedlákům účty za syrečky a pivo. Občas zajížděl do Prahy, stýkal se s námi, a prodchnut našimi zásadami, vyzval mne, abych pro neuvědomělé selské obyvatelstvo v Letňanech uspořádal v nejbližší neděli poučnou přednášku v sále hostince jeho otce. Připravoval jsem se bezodkladně ku své apoštolské cestě. Věděl jsem dobře, že na prostý venkovský lid nelze působiti bombastickými frázemi, nemajícími smyslu vzhledem k jich sociálnímu postavení. K tomu lidu musí se promluvit o tom, co ho poutá k rodné hroudě.

Proto ku své přednášce, jež konala se v Letňanech za neobyčejného účastenství, neboť přišli sedláci i z Vinoře a Čakovic, zvolil jsem téma velice populární: „Některé nové názory na hubení hrabošů.“

Velectěné shromáždění!

Bylo to roku 1812, kdy anglický badatel a učenec Swifen vystoupil s úžasnou teorií, že se polní hraboši nerozmnožují. V té době nad celou Evropou ležely chmury napoleonských válek. Věda nacházela se pod jařmem bodáků a militaristických choutek velkého tyрана Napoleona. Není tedy divu, že Francouzská akademie věd v té době neozvala se proti úžasně teorii Angličana Swifena, ačkoliv Anglie a Francie nežily v poměru přátelském. Teprve po bitvě u Waterloo poměry se změnily. Anglie vnutila Francii Ludvíka XVIII. a anglický učenec Swifen chtěl vnutit učencům francouzským, že se hrabošové vůbec nerozmnožují. Tím

byl francouzský venkov pobouřen na nejvyšší stupeň a toto rozhorlení sdíleli i francouzští profesori. A byl to zejména francouzský učenec Bernard, který roku 1816 ve dvou krátce po sobě vyšlých knihách dokázal jasně, že hraboši se rozmnožují v poměru 1:240. Ale jako všude najde se zrádce, tak i mezi Francouzi samými profesor Charles Clemont o dva roky později vystoupil s novou teorií, která podepřela úplně názory Angličana Swifena, že se hraboši rozhodně nerozmnožují, a dokazoval to svými pokusy. Práví:

„S neobyčejnými finančními obětmi získal jsem dva hraboše, které jsem dal do jedné klece a pozoroval bedlivě po dva roky. A oni se nerozmnožili.“

Případ byl pečlivě prozkoumán a tu vyšlo najevo, že oba hraboši nacházeli se sice v jedné kleci, že byli také skutečně po dva roky pozorováni. Ale že to byli samečkové. Nato se profesor Charles Clemont utopil i se svými hraboši v Seině.

Po těchto mých slovech nastal hluk v sále a nějaký muž skočil k mému stolu.

„Co tady povídáte, je blbost, sousedi, vyhoďme ho!“

Vyhodili mne okamžitě, ačkoliv jsem je ujist'oval, že to není všechno, že ještě není konec a teď že přijde to nejlepší.

A to nejlepší přišlo. Vyváleli mne v blátě na silnici k Ďáblicům a hnali bez klobouku s klacky až k Vysočanům.

To byl první neúspěch naší strany mírného pokroku v mezích zákona na venkově. Další neúspěchy dostavily se časem a svědčí to jistě o malém pochopení kulturních otázek.

PŘÍTEL STANISLAV ZEMAN

„Rakouská vláda oktrojovavši ústavu ze dne 4. března 1849 prohlásila se pro centralizaci,“ s těmito slovy přistoupil k našemu stolu mladý člověk, který tvářil se víc než vážně. „U nás v Americe,“ pokračoval, přisedaje si bez okolků, „vláda dobře věděla, proč Indiánům na západě povolila svobodné území Indian-Territory. Kdo žil za sebestisněnějších poměrů, kdy jednotlivé vlády americké vydávaly zákony, přičící se všemu lidskému rozumu, ten dobře chápe, co to znamená centralizace.“ Po těchto slovech bouchl pěstí do stolu, a poněvadž tento mladý muž, který si počínal takovým způsobem, nesklidil žádných sympatií, nezbylo nám nic jiného, nežli odkázat ho násilím na jeho místo, proti čemuž on protestoval, tvrdě, že jako svobodný občan americký a jako kdokoliv má právo sedět u našeho stolu a zúčastnit se našich debat a našich hovorů. Ještě ve dveřích obrátil se na nás s tímto apelem: „Občané! Já to byl, který přemohl nejlepšího boxera Ameriky, černocho Hansera; boxoval jsem v Kanadě a získal jsem šampionát státu Oklahoma. Vás se také nebojím, a znásilňujete-li mne, nemohu o vás si myslet nic, nežli že jste zbabělci.“ Po těchto slovech utekl, jako by mu hlavu zapálili, a příštího dne k svému údivu spatřili jsme ho, jak sedí zcela klidně u našeho stolu s jedním dlouhovlasým mladým mužem, kterého představil jako akademického malíře Vacíka z New Yorku. Ale Vacík je z Vršovic. Původně, jak jsme vypátrali, byl Vacík holičským pomocníkem, do akademie nikdy nechodil a dává si malovat svoje krajinky po 1,- K nebo po dvou šestáčkách mladými, snaživými umělci, upraví ladně v celek ona díla a prodává je ve velkém. Jestli nám ho Zeman představil s báječným klidem jako Američana, mělo to ten jediný účinek, že Vacík od té doby tvrdí, že pochází z Ameriky a že po Americe mnoho cestoval, v americkém spolkovém domu všenárodním ve Washingtonu že zpeněžil některé své obrazy prérií, k čemuž dodával Zeman, že je nejen viděl, nýbrž že koupí sám prostřednictvím tehdejšího amerického prezidenta Crolgoše (spletl si jméno prezidenta s jménem jeho vraha) zprostředkoval a telegraficky koupí uskutečnil. - Od toho okamžiku počal Zeman vystupovat jako silná individualita a za jeden večer získal si sympatie vévody makedonského Klimeše. V době necelého týdnu ležel před námi jeho život jako na dlaní. A zajímavé bylo, že vévoda makedonský Klimeš věřil všemu, co Zeman povídal, a jenom někdy zamyslel se a řekl hlasitě: „To bych také dokázal.“ - V tom prvním týdnu slyšeli jsme od Zemana, že jest dílem nalezenec, jenž nepoznal otce ani matky (to bylo v úterý), a teprve ve čtvrtek nám odhalil, že není nalezenec, ale že je synem bohatého farmáře, 80 mil od

New Yorku na samém pobřeží Mexického zálivu. Podotýkám, že kromě Klimeše všemu, co Zeman povídal, věřil ještě částečně starý mistr Arbes. Sedával tam každou sobotu za stolem, upíraje zrak na svou podobiznu, visící na stěně proti němu, kterou vděčný hostinský od Zlatého litru ověnil a opatřil červenobílými stuhami. V tomto malém prostředí nestrpěl Arbes odporu. Všechno věděl lepší než ostatní, všechno ho uráželo, a to také věděl, že 80 mil od New Yorku je příliš málo, než aby to stačilo až k zálivu Mexickému; vytkl to Zemanovi, jenž řekl: „Já že jsem řekl 80? Snad 800.“ - Nyní zas byl mistr Arbes v koncích. Vévoda makedonský Klimeš se do toho zamíchal a prohlásil, že na jedné míli nezáleží. Pan Šimáček, majitel hudební školy a bratr nakladatele Šimáčka, pronesl své mínění, že takovým mladíkům, jako je Zeman, dávat do ruky míle je jako dát malému dítěti nůž. Došlo k velké a úporné hádce, při které Zeman nakonec nabyl vrchu, a celá ta literární i pseudoliterární společnost za krátký čas věřila Zemanovi na slovo. Naslouchal mu spisovatel Rožek, profesor Sekanina a bledý mladík, který vydal svým nákladem sbírku veršů Quarnero, začez byl z mého popudu Frabšou zpolíčkován. - A Zeman slavil triumfy. Zejména slečna Šimáčková, která se vdala později za nějakého Bulhara, věřila Zemanovi toto: Že třikrát v sudě přeplaval Niagaru. Že v Kalifornii vyšplhal se na mamutí strom, vysoký 500 stop. Že přeplaval úžinu Beringovu - právě počátkem zimy, takže na tři neděle zamrzl uprostřed v ledu a teprve příštího jara svůj úkol dokončil. - Do tohoto období spadá těž i záhadné zmizení Stanislava Zemana. Jak přišel, tak i odešel. Ale na cestu vzal s sebou jistého Hessa, poradatele koncertů. Celá tato historie jest velice spletená a Hess jenom vypravuje, že se sám sobě diví, jak mohl Zemanovi věřit. Jednoho dne se totiž stalo, že Hess vydělal nějaký větší obnos na koncertu, a když se to Zeman dověděl, šel k němu s prohlášením, že Hess jest jeho nejlepší přítel: „A když máme teď peníze, pojedeme do Vídně k mé tetě, která mi má vyplatit legát po strýci, celkem K 20 000.“ - „Tak jsme tedy jeli,“ vypravuje Hess. „Když jsme přijeli do Vídně, tu Zeman povídá: ‚Poslyš, Hessi, zůstaň zde v hotelu a já dojdou k tetě. Tetu přivedu k tobě, řeknu, že jsi můj právní zástupce, a během půlhodiny máme zde peníze.‘ Netrvalo to ani hodinu, Zeman se vrátil s vyděšenou tváří a řekl: ‚Není to nic platné, musíme do Terstu. Teta dlí nyní v Terstu.‘ Tak jsme jeli do Terstu, a když jsme tam přijeli, šel Zeman k tetě, vrátil se zas za hodinu a povídá: ‚To je náhoda, teta odjela do Lovrána, musíme jet do Lovrána.‘ Když jsme přijeli do Lovrána, s velkou radostí mi oznámil Zeman, že tetička není už dva dny v Lovránu, nýbrž že jela na Boku Kotorskou, kde prodlí celé léto.

Tak jsme jeli na Boku Kotorskou u černohorských hranic a ze všech peněz, jež jsem měl, zbyly nám tři koruny. Přijeli jsme tam pozdě večer, našli si hotel a ráno šel Zeman hledat tetičku. A od té doby jsem ho neviděl. Tak jsem zůstal sám tam u moře, u černohorských hranic, a museli mne šupem přivést do Prahy.“

Tím mizí stopa Stanislava Zemana a s tou stopou i jeden člen strany mírného pokroku v mezích zákona.

Když se o tom Klimeš dozvěděl, tu pravil: „To se dal asi k albánským povstalcům.“

PRONÁSLEDOVÁNÍ PRVNÍCH KŘESŤANŮ NA VINOHRADECH

Do našeho sídla chodil pan Kopejtko. Byl to muž velice zbožný, jenž dával najevo, že námi naprosto opovrhuje. My jsme totiž nemluvili způsobem právě nábožným o milém pánubohu a pan Kopejtko považoval za svou svatou povinnost při desáté sklenici piva zastat se boha. A tak jsme mu říkali „první křesťan na Královských Vinohradech“. Zahalen ve svůj havelok vcházel sem zádušný a tichý - právě tak vcházeli první křesťané do starořímských osterií, přeplněných římskými žoldněři. A když zvedal v tom ovzduší nevěreckém sklenici piva, činil tak s posvátnou vznešeností, jako kdyby za časů svatého Petra zvedal ciborium v katakombách. Jeho nejvyšším znakem jízlivého opovržení bylo, že odcházející volal k našemu stolu: „Tak spánembohem!“

Pokoušeli jsme se kolikrát vzít mu jeho boha, ale on vždy s tupou rezignací vrtěl hlavou a říkal: „To je všecko marný, říkejte si, co chcete. V té víře, ve které jsem se narodil, v té i umru.“ - Někdy také říkal: „V té víře, ve které jsem se odkojil...“ -

Zaměstnáním byl funebrák, a to snad právě tak působilo na jeho zbožnou mysl, ačkoliv jinak nevyjadřoval se o těchto posledních věcech člověka s patričnou dávkou zbožnosti, vykládaje: „To vám mně to zas dalo práce, než jsem dneska tu starou babu vecpal do tý rakve.“ - Jeho zbožnost mu nevadila, aby náruživě nehrál v karty.

Tak se stalo, že jednoho dne v sobotu, když jsme hráli jednadvacet, uprosil nás, abychom ho vzali také mezi sebe.

Napřed měl štěstí, poněvadž při začátku hry se pokřičoval. Pak se mu ale karta obrátila a on prohrál do krejcaru celou svou týdenní mzdu. V nejasném tušení, že kdyby ještě dál hrál, že by to zas vyhrál nazpátek, poprosil nás, zdali bychom mu půjčili 5 korun, že by hrál dál. Tedy s našimi pěti korunami proti nám.

„S největší radostí, milý příteli,“ řekli jsme mu, „ale dáte nám do zástavy hodinky a prohlásíte, že nevěříte v pánaboha.“ V banku bylo právě 5 korun.

V duši Kopejtkově odehrál se jeden z těch velkých duševních zápasů.

Podobné rysy v obličejích jistě měli oni křesťané z dob císaře Nerona, když předvedeni před vladaře měli prohlásit, že se vzdávají svého boha.

„Nikdy!“ vykřikl Kopejtko.

„Tak hrajeme bez vás!“

To znamenalo asi tolik, jako když v Římě vykřikl vladař: „Hod'te je šelmám!“ Obličej Kopejtkův zřejmě značil jeho utrpení, boj hrozný, strašlivý.

Místo šelem v cirku římském vyvstal v jeho duši obraz jeho ženy.

„Pánové,“ pravil náhle, odevzdávaje nám hodinky, „já tedy v pánaboha nevěřím!“

Dostal 5 korun a zvolal, když dostal kartu: „A přece věřím v pánaboha, hopám těch pět korun!“

Prohrál je. Pak křičel: „Nevěřím v pánaboha!“ a vypůjčil si na svůj snubní prsten od hostinského deset korun a prohrál je za výkřiku: „A přece je ještě pánbůh na světě!“

Pak tam nechal zimník a nakonec si pro něho přišla žena.

Příští neděli odjel na Svatou Horu dělat pokání a přivezl hostinskému růženec.